

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid Oirschot

NIEUWSBRIEF mei 2020

Voorwoord

Sommige dingen veranderen niet, ook niet tijdens een crisis. Opnieuw blijkt de Nederlandse taal ontoereikend om alle noodzakelijke termen te benoemen en dus neemt de regering zijn toevlucht tot het Engels. De persconferentie (ook een anglicisme) van 6 mei was daar weer een goed voorbeeld van. De intelligente *lockdown* waar wij sinds maart in verblijven wordt, mede op advies van het *outbreak management team* versoepeld. De regering heeft daarvoor een *exit strategie* ontwikkeld. *Social distancing* blijft voorlopig de norm.

Wat die exit strategie voor onze vereniging betekent is nog niet duidelijk, en dat nog los van het feit dat alle voorgenomen maatregelen nog onder voorbehoud zijn, namelijk dat het virus niet opnieuw de kop op gaat steken. Enkele observaties: tot 1 juni zijn alle samenkomsten verboden. Na 1 juni kunnen we weer voorzichtig gaan denken aan het organiseren van lezingen en cursussen (tot 30 personen) met inachtneming van de anderhalve meter norm. Pas na 1 juli zijn bijeenkomsten van meer dan 100 personen weer toegestaan, maar ook dan geldt nog steeds dezelfde norm. De horizon is voorlopig beperkt tot 1 september.

Als bestuur moeten wij ons de komende tijd beraden op de consequenties voor onze heemkundekring. Hoe zien lezingen en ledenvergaderingen er na Corona uit? Wat betekent dit voor de openstelling van onze heemkamer? Wanneer is alles weer normaal, of: wordt alles nog ooit weer normaal?

Ondertussen blijven wij graag met onze leden in contact. Middels deze nieuwsbrief bijvoorbeeld, en middels Van den Herd. Ook uw suggesties horen wij graag. Maar het belangrijkste is dat we allemaal gezond blijven!

Anton Neggens
Voorzitter

Extra editie Van den Herd

In het kader van 75 jaar vrijheid en mede als afsluiting van de bevrijdingsprojecten van 2019-2020 verscheen begin mei een extra uitgave van ons heemkundig tijdschrift Van den Herd met als titel: 'Stemmen uit een angstig verleden'.

In deze editie vindt u twee verhalen die zich afspelen in en rond Oirschot ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

In het eerste verhaal komt de dertienjarige Oirschotse jongen Jan Schoenmakers aan het woord, die in de oorlogsjaren een dagboekje bijhield. Een en ander wordt toegelicht door de familie Schoenmakers. Het tweede verhaal bestaat uit de herinneringen van Emmy Verweij- van de Ven aan de Tweede Wereldoorlog zoals zij die als negenjarig Oirschots meisje beleefde. Haar verhaal wordt toegelicht door haar zoon Michiel Verweij, die voor trouwe Van den Herd lezers geen onbekende is.

Voorzitter Anton Neggers schreef de inleiding van de extra uitgave.

De redactie van Van den Herd wil de extra editie graag in uw aandacht aanbevelen.

Het boek Historisch Oirschot

In november 2019 zijn wij benaderd door de Jumbo met de vraag of we ervoor voelden samen te werken aan een boek over Historisch Oirschot. Zij hadden al een aantal soortgelijke boeken gemaakt met andere gemeenten. Wij hebben daar meteen enthousiast op gereageerd. Binnen 3 à 4 weken moesten we de teksten en de plaatjes aanleveren. Ieder plaatje moest ook nog bewerkt worden. Bas Hehemann en Louis van de Ven hebben Arthur de Vries en Han Smits meegeholpen om zoveel mogelijk foto's te verzamelen (iets van 1500) en daaruit zijn er dus 341 geselecteerd en bewerkt. Ook hebben we een extra site laten maken, die door ons (Bas, Louis, Arthur en Han) is gevuld. Door het enorme tempo waarmee alles is gemaakt, zijn er wat onvolkomenheden in geslopen, die op de site konden en nog steeds kunnen worden aangepast.

Tijdens de looptijd van de actie bij de Jumbo wisten mensen al manieren te vinden om dubbele plaatjes te kunnen ruilen. Op het einde van de actie heeft Jumbo ook een mogelijkheid geboden om dubbele plaatjes via hen te ruilen. Zij hebben daarvoor 1600 mails verwerkt, maar daar gaan ze nu mee stoppen.

Ter afronding van dit mooie project kunnen we als Heemkundekring speciaal voor onze leden, die hebben geprobeerd om hun boek compleet te krijgen maar daar nog niet (helemaal) in zijn geslaagd, wellicht nog iets betekenen. Voorwaarde is dat mensen er niet meer tekort komen dan 25 en zij ook al hun dubbele plaatjes willen inleveren, waarbij het minimum eveneens 25 is.

Het werkt als volgt:

Hij/zij die nog (maximaal 25) plaatjes tekort komt schrijft op de voorkant van een enveloppe de nummers; hij/zij schrijft daar ook naam en adres bij en doet alle dubbele plaatjes in de enveloppe en plakt die niet dicht. Vervolgens kan die bezorgd worden in de brievenbus van Han Smits (Eendenpoel 7 te Oirschot).

Na binnenkomst worden alle dubbele plaatjes verwerkt (met nog een aanvulling vanuit Jumbo) en worden de gewenste plaatjes in de enveloppen gedaan. We moeten nog even bedenken hoe we de terug bezorging gaan regelen. Daarover volgt later bericht.

‘Van wien niet heeft, van dien zal genomen worden, ook wat hij niet heeft’

Ons heemlid Hein Smetsers toonde mij tijdens een van onze lezingen een bidprentje met de namen van vijf kinderen uit één gezin die binnen drie weken na elkaar overleden. Wat was hier gebeurd? Het bleek een onderstreping van de stelling uit de vorige nieuwsbrief: Net als oorlog hoorden epidemieën bij het leven van onze voorouders. In dit geval een mazelenepidemie.

Het gezin Brekelmans uit Alem (aan de Maas) werd in 1934 zwaar getroffen door een mazelenepidemie. Dankzij de kranten uit die tijd (op Internet te raadplegen via Delpher.nl) kunnen we deze dramatische episode reconstrueren.

Hendriekus (Driek) Brekelmans, landbouwer te Alem, trouwt op 15 mei 1924 in de gemeente Alem, Maren en Kessel met Marie Steenbekkers. Achter elkaar worden de kinderen geboren: een zoon in 1925, Willem in 1926, Piet in 1927, Jantje in 1929. Het eerste Toontje overlijdt bijna zes maanden na zijn geboorte, maar wordt gevolgd door het tweede Toontje in 1931. In 1933 wordt het eerste dochtertje geboren, Maria Theresia.

Driek is een jonge, blonde kerel en woont met zijn gezin in een één kamerwoning, zonder gang of hal, met twee bedsteden, een stenen vloer, een kachel, een kast, een tafel en een paar keukenstoelen. Er is ook nog een opkamertje, maar daar kan niet worden gestookt. Alem is een dorp aan de Maasdijk, met veertig huisjes, een kerk en een school. Er wonen slechts landarbeiders en kleine pachters. Ook Brekelmans is een pachtboer: vier koeien op stal waarvan er slechts twee melk geven, en dan nog een paar kalveren. Zijn inkomen bedraagt een gulden of vier per week voor een gezin van negen personen.

In de maand januari, als de wind guur over de dijk waait, slaat het noodlot toe. De kinderen krijgen mazelen. Er worden een paar ledikantjes in de kamer gezet. De plaatsvervanger van de dokter wordt geroepen (want de dokter is zelf ook ziek). Hij laat twee van de kinderen direct in het ziekenhuis opnemen, waar de eerste op 11 januari overlijdt, gevolgd door de tweede een dag later. De overleden kinderen worden in de opkamer opgebaard, terwijl de zieke kinderen in de kamer verblijven.

De Tribune 24-01-1934

In Alem vallen meer slachtoffers. Een inspecteur van de volksgezondheid stelt een onderzoek in. Voor het gezin van Driek komt het te laat. Op 16 januari overlijdt zijn enige dochter. Ze is pas negen maanden oud. Drie kinderen liggen dan nog in het ziekenhuis. Op 22 januari bezwijkt ook Toontje. De krant meldt: "De epidemie woedt thans niet meer zo hevig. In den ziekte-toestand der talrijke patiëntjes is verbetering te bespeuren, terwijl zich de laatste dagen geen nieuwe ziektegevallen meer hebben voorgedaan." Toch bezwijkt ook Jantje Brekelmans aan de ziekte: hij overlijdt op de 31ste januari in het Ziekengasthuis in Den Bosch. Zijn oudste broer ligt dan nog in het ziekenhuis, maar hij zal uiteindelijk herstellen.

De mazelenepidemie treft het dorp Alem zwaar. "In eenige weken tijds stierven in de gemeente meer personen dan gedurende het hele jaar 1933" staat in de krant. Op 5 februari verschijnt in Het Volk, Dagblad voor de Arbeiderspartij, een groot artikel over de ramp in Alem. Brekelmans en zijn vrouw worden zelfs geïnterviewd. "Kinderen stierven in Alem aan "zwakke longen", zegt de burgemeester" luidt de kop van het artikel. Het artikel is een aanklacht tegen de sociale ongelijkheid waar arme mensen, zoals Driek Brekelmans, slachtoffer van worden. Brekelmans had een kleine verzekering gesloten waarvan hij de begrafenis-kosten en de pacht heeft kunnen betalen. Een rekening van 58 gulden voor dokterskosten, en de ziekenhuisverpleging voor zes kinderen moet nog betaald worden. De familie zal betalen, zegt de burgemeester, het armenbestuur hoeft niet bij te dragen. Het artikel eindigt als volgt: "Van wien niet heeft, van dien zal genomen worden, ook wat hij niet heeft". Het gezin Brekelmans is ondergegaan aan armoede en "zwakke longen".

Het noodlot voor de familie Brekelmans is nog niet voorbij. In 1941 wordt een zontje doodgeboren, en in 1943, midden in de oorlog, overlijdt Hansje Brekelmans, nog geen anderhalf jaar oud, door een bom.

Anton Neggers

Uitgaven en mededelingen

- 1) Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:

- 2) Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:

www.deheerlijkheidoirschot.nl

- 3) Op 8 maart jl. verscheen van de Stichting Bernard van Dam de boekenserie 'Brabants Dorpsleven' Het gehele oeuvre van Bernard van Dam is voor ieder vrij te lezen en te downloaden (uitsluitend voor privégebruik) via de website: www.bernardvandam.com.

- 4) In april jl. verscheen het boek 'De laatste generatie' van Alvin van Wunnik. Het boek vertelt de belevenissen van de markante figuur Willy tijdens de Tweede Wereldoorlog. Van dwangarbeid en verzet tot het ruimen van explosieven. Zijn unieke verhaal wordt aangevuld met ooggetuigenverslagen van anderen. Het boek is uitgegeven bij Brave New Books.

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

In verband met de Corona-maatregelen is het Erfgoedcentrum voorlopig gesloten.

Zodra de maatregelen in verband met het Coronavirus worden opgeheven en het erfgoedcentrum weer open gaat krijgt u hiervan bericht.

Er blijft behoefte aan gasteren en gastvrouwen, die tijdens de opening de bezoekende leden willen ontvangen. Mocht u geïnteresseerd zijn in dit leuke werk, dan graag contact opnemen met Marina Pasmans. Ook mensen die een poetskarweitje op zich willen nemen worden verzocht dit aan Marina door te geven. Dat kan via mail: marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 0499-574757).

Activiteitenkalender zomer 2020

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

Helaas kunnen de activiteiten die geprogrammeerd waren in mei, juni en augustus a.s. vanwege de Coronamaatregelen geen doorgang vinden.

Er wordt gezocht naar een nieuw moment voor de vertoning van de film 200 jaar Best in het najaar. De Grote Studiereis alsook de Brabantse Heemdagen worden verplaatst naar 2021.